

SZÓNYI ERZSÉBET SZÜLETÉSNAPI KÖSZÖNTÉSE

I.

SZÓNYI ERZSÉBET SZERZŐI ESTJE

Szónyi Erzsébet

2019. április 24. | 19.00

Ünnepi szerző est Szónyi Erzsébet 95. születésnapja alkalmából
Pesti Vigadó, Díszterem

Elhangzik:

Öt magyar népdal

Hajnali látomás (Szabó Lőrinc)

Walzer für Barbara

Walzer für Isolde

Zenetörténeti séták (részletek)

Dante: Cavalcando (szonett a „La Vita Nuova” versciklusból)

Ima alkonyi harangszóra

Anakreóni dal: „Gyere, boldogan borozzunk!” (Devecseri Gábor fordítása)

„Kívánjatok békét Jeruzsálemnek!”

Közreműködik: Banda Ádám (hegedű), Papp Viktor (ének), Nagy Márta (zongora);

Szent István Király Szakgimnázium növendékei, vezényel: Záborszky Kálmán;

Budapesti Monteverdi Kórus, vezényel: Kollár Éva

A hangverseny háziasszonya: Juhász Judit, az MMA szóvivője

A rendezvény meghívója itt nyitható meg:

http://www.mma.hu/documents/10180/7250471/Szonyi_meghivo_v7.pdf/c507f6-45b1-4dcb-a3e0-645a5e923518

A Magyar Művészeti Akadémia szerzői esten köszöntötte az április 25-én 95. életévét betöltő Szőnyi Erzsébet zenepedagógust, zeneszerzőt, a nemzet művészt szerdán a Pesti Vigadóban. Szőnyi Erzsébet a 20. és a 21. századi magyar zenei élet, a zenepedagógia és az alkotóművészet ikonikus alakja, akinek különlegesen gazdag életművét, szellemiségét és lelki erejét hazánk szellemi életének egyik tetőpontjaként tartjuk számon – méltatta az alkotót a Magyar Művészeti Akadémia elnöke, Vashegyi György. A barát, munkatárs, a 96 esztendő Eötvös László zenetörténész pedig megható videó üzenetben köszöntötte a művészt.

Vashegyi György (MMA/ Szöllősi Máttyás felvétele)

Vashegyi György Szőnyi Erzsébet értékítéletét, az emberekbe vetett hitét méltatta, melyet példaként állíthatunk mindenki elé, hiszen kivételes teherbírással, akarattal és tisztességgel szolgálta mindig hazánkat. Fekete Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős államtitkára prof. Kásler Miklós miniszter üzenetét olvasta fel: Szőnyi Erzsébet személyében olyan zeneszerzőt, zenepedagógust, karvezetőt köszönhetünk születésnapja alkalmából, aki egész életét a zenének, a művészetnek szentelte, mindezt a munkásságát átható töretlen magyarságtudattal, alázattal és hittel. A tanítvány tökéletesen megfelelt tanítómestere, Kodály Zoltán örökségének, Szőnyi Erzsébet egész életében küldetésének tekintette Kodály zenepedagógiai elveinek hirdetését. Fekete Péter az ünnepségen ezután miniszteri köszöntő oklevelet adott át Szőnyi Erzsébetnek.

Fekete Péter köszönti Szőnyi Erzsébetet (MMA/ Szöllősi Máttyás felvétele)

Dr. Eősze László zenetörténész meglepetés-videóban üzent: a világ zenetörténetének sincs olyan alkotója, aki 95 esztendősen is aktív, komponál; legutóbbi művét alig egy hete fejezte be, egyik legkedvesebb tanítványa, a tavaly elhunyt Ittész Mihály emlékére írta.

Az est zenei programja Kollár Éva és Záborszky Kálmán akadémikusok szakmai útmutatásával, valamint az ünnepelt életművének avatott ismerője, Nagy Márta zongoraművész szerkesztésében állt össze, felvillantva a mintegy hét évtizedes, gazdag alkotói életpálya néhány korszakát.

A koncert az 1948-ban hegedűre és zongorára komponált Öt magyar népdallal indult, amelyet a szerző Párizsban írt, leginkább azért, hogy bővítse a Párizsi Magyar Intézet programjainak repertoárját. Szerzeményét az MMA 2016–17. évi ösztöndíjasa, Banda Ádám hegedűművész és Nagy Márta zongoraművész adta elő. Szőnyi Erzsébet a Magyar Rádió felkérésére 1963-ban magyar költők verseit zenésítette meg. Ezen az estén a Szabó Lőrinc költeményére készült Hajnali látomás című darabot a Weiner Leó Zeneművészeti Szakgimnázium negyedik osztályos növendéke, a tavalyi Simándy József nemzetközi énekverseny kategória-győztese és Akadémiánk különdíjasa, Papp Viktor adta elő. Partnere: Nagy Márta zongoraművész, akinek egyébként professzor asszony több művét is ajánlotta, a Zongoraötös mellett pl. a Sárkányfogak ciklust is. A művésznő játszotta a Barbarának és Isoldénak ajánlott két Walzert is, amelyeket Szőnyi Erzsébet 2004-ben német felkérésre írt, amikor női zeneszerzőktől kértek keringőket. Természetesen a darabokat egy német kiadó meg is jelentette.

Banda Ádám és Nagy Márta (MMA/ Szöllősi Mátyás felvétele)

A következő zenei blokk előtt dr. Vigh Andrea, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektora azt emelte ki, hogy Szőnyi Erzsébet nemcsak résztvevője volt az elmúlt 100 év zenetörténetének, hanem alakítója is. „Káprázatos tehetségét, kivételes munkabírást és lenyűgöző elhivatottságát a történelem alakítására használta. Művei és zenepedagógiai tevékenysége nélkül más lenne ma a zenei világ” – hangsúlyozta.

Papp Dániel (MMA/ Szöllősi Mátyás felvétele)

Szőnyi Erzsébet Kodály Zoltán sugallatára írta meg négy kötetben „A zenei írás, olvasás módszertana” – (A kezdetektől a felsőfokig) című könyvét ének-zene és szolfézstanárok számára. Mind a négy kötetet lefordították angol, az első kötetet pedig olasz és japán nyelvre is, így öt földrészen vált ismertté ez az egyedülálló zenepedagógiai útmutatás, amelyet Kodály is nagy elismeréssel méltatott, s előszavában így fogalmazott: „... Szőnyi Erzsébet könyve a legjobb utat mutatja, és minden eszközt megad a gyermek szerencsés zenei fejlődéséhez.

Egységes kiinduló pontja ez a zenei szak- és köznevelésnek. A könyv persze, nem lehet más, mint az ő páratlan gyakorlati tanításának vázlata..." A hangverseny második felének elején három tételt hallgathatott meg a közönség az ifjúsági zenekar számára 1988-ban komponált Zenetörténeti séták c. kilenc tételes szvitből, amely végigvezet a zenetörténet főbb korszakain. A Szent István Király Szakgimnázium növendékei most a XVI. századi koldusdiákokat, utcai énekeseket megidéző Gassenhauer, a Barokk és a Hommage à Beethoven című tételeket adták elő Záborszky Kálmán, a MMA rendes tagja vezényletével.

Szent István Király Szakgimnázium növendékei, vezényel: Záborszky Kálmán
(MMA/ Szöllősi Máttyás felvétele)

Utána ismét különböző hangulatú darabok következtek. A Cavalcando szonettet Dante „La Vita Nuova” című versciklusából Eösz László választotta ki és Nagy Márta kérte megzenésítését, mivel olaszországi turnéra készültek a törökbálinti Cantabile Vegyeskarral. Mindez alig hat esztendeje történt. Az akkor 89 esztendő szerző rövidesen elkészült a művel, s az ajánlás természetesen Nagy Mártának és Vékey Mariann karnagynak szólt. A Cavalcando egyébként azon kevés zenedarabok közé tartozik, amely zongorakíséretes kórusmű. Ezt követte a koncerten a Szeged város felkérésére 2005-ben Rozgonyi Éva Bartók Béla női kara számára írott „Ima alkonyi harangszóra” című darab, melyet később a szerző átírt vegyes karra Kollár Évának és a Monteverdi Kórusnak. A megindítóan szép népi szövegre, a csíkszentdomonkosi imádság soraira írott dallamok után az antikvitásában is mai, időtlenül örök-emberi, életigenlő Anakreóni dal következett: „Gyere, boldogan borozzunk!” A három művet a Budapesti Monteverdi Kórus előadásában hallhattuk. Szőnyi Erzsébet szerzői estjét végül egy nagyszerű vegyes kari, fúvós kvintettel kiegészített kánon koronázta meg: „Kívánjatok békét Jeruzsálemnek!” A 122. zsoltár szövegére

komponált, korunkban is időszerű mű megírására Szőnyi Erzsébetet harmadik szentföldi utazása ihlette. A Budapesti Monteverdi Kórus tagjai és a Szent István Király Szakgimnázium fúvósai adták elő Kollár Éva, a MMA rendes tagja vezényletével.

Kollár Éva és a Budapesti Monteverdi Kórus
(MMA/ Szöllősi Mátyás felvétele)

Szőnyi Erzsébet alkotói stílusa nem sorolható a 20. századi magyar zene egyik irányzatához sem, egyszerre jellemzi a konzervativizmus és a nyitottság. Már tizenhárom évesen komponált, először zongoradarabokkal, később vokális művekkel kísérletezett. Páratlan az a tanári kar, mely kincseivel elhalmozta. 1942–47 között a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Bárdos Lajos és Vásárhelyi Zoltán (középiskolai énektanárképző), Szegedi Ernő (zongora), Viski János (zeneszerzés), Kodály Zoltán (népzene), Szabolcsi Bence, Weiner Leó (kamarazene) és Ferencsik János tanítványa lehetett. Középiskolai énektanári diplomáját 1945-ben, zeneszerzői diplomáját 1947-ben szerezte meg. 1947–48-ban Francia Állami Ösztöndíjjal Párizsban, a Conservatoire de Musique et d'Art Dramatique hallgatójaként, tudását Tony Aubin, Nadia Boulanger és Olivier Messiaen kezei alatt csiszolhatta tovább.

Az est közreműködői közül: Nagy Márta, Kollár Éva és Záborszky Kálmán
(MMA/ Szöllősi Mátyás felvétele)

Szőnyi Erzsébet és a Budapesti Monteverdi Kórus
(Solymosi-Tari Emőke felvétele)

Szőnyi Erzsébet az ünnepi koncerten
(MMA/ Szöllősi Mátyás felvétele)

1945-től középiskolai énektanár, 1948-tól 1981-es nyugdíjba vonulásáig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanára, 1960–1981 között a középiskolai énektanár és karvezetőképző tanszak vezetőjeként. Kodály ösztönzésére részt vett a magyarországi zenepedagógia újjászervezésében, s lett a mester módszerének világszerte elismert közvetítője, 1964-től az ISME elnökségi tagja. Jelentős közéleti tevékenysége részeként 1978 és 2003 között a Magyar Kodály Társaság és a Bárdos Lajos Társaság, valamint 1996-tól a Magyar Muzsikusz Fórum társelnöke. 1992–96 között a Magyar Zenei Kamara alelnöke, 1993–94-ben a Magyar Rádió felügyelő-bizottságának elnöke. A hartfordi (USA) Kodály Musical Training Institute tagja, a francia Kodály Társaság és a KÓTA tiszteletbeli elnöke, a Nemzetközi Kodály Társaság (IKS) tanácsadója, a varsói Chopin Társaság tagja, a pittsburghi Duquesne Egyetemen díszdoktora. A Liszt

Ferenc Zeneművészeti Főiskola (jelenleg egyetem) professzora volt. A Magyar Művészeti Akadémiának alapító tagja, 2014-től Nemzet Művésze.

Solymosi-Tari Emőke és Szőnyi Erzsébet a születésnapi koncert után
(MMA/ Szöllősi Mátyás felvétele)

A szöveg és a képek forrása:

A 95 esztendő Szőnyi Erzsébet szerzői estje | MMA

II.

A ZENE SZERETETE EGY ÉLETEN ÁT

Szőnyi Erzsébetet üdvözlik születésnapi koncertjén, 2019. IV. 24-én.

Nem akármilyen hangversenyre hívja a zenebarátokat a Pesti Vigadó 2019. április 24-én. A Magyar Művészeti Akadémia szervezésében születésnapi szerzői esttel köszöntik a 95 éves Szőnyi Erzsébetet. A Kossuth-díjas zeneszerző, karnagy, zenepedagógus, az MMA rendes tagja, a nemzet művésze a zenetörténet élő legendája. A Kodály-módszer nemzetközileg is

elismert terjesztője itthon számtalan korosztályt tanított a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. A koncert előtt otthonában kerestük fel a zeneszerzőt.

– *A pályája elején Ön 1947–48-ban ösztöndíjas volt Kodály segítségével köszönhetően Párizsban. Meséljen ezekről a hónapokról!*

– Kodály Zoltán és pedagógus társai azt szerették volna, ha szélesítjük látókörünket. Valljuk be őszintén, hogy kulturális szempontból Párizs bizonyos fokig a világ közepe volt és az is maradt. Nem kevés magyar író, költő, festő járt ott és töltött el hosszabb időt. Amikor elvégeztem a budapesti Zeneakadémián a zeneszerzés szakot, úgy éreztem, hogy folytatni kell tanulmányaimat Párizsban. Ez pont egybevágott Kodály elképzelésével. Én pedig szereztem ott egy diplomát zeneszerzésből a Konzervatóriumban, és közben tanulmányoztam a francia zenei rendszert.

– *Miben hasonlít és miben más a magyar és a francia rendszer?*

– A franciák mindig a virtuozításra törekedtek, mi meg arra, hogy a zene legyen mindenkié. Ez az elgondolás Franciaországban ma sem változott, viszont nagyon sok helyen a világban most már a mi eszménket próbálják követni, és ez örömdetes tény.

– *Hol fedezhető fel ez, a világ mely részein?*

– Fogja meg ott azt a sárga könyvet, aminek az a címe: Öt kontinensen a zene szolgáltatában! Minden kontinensen jártam, és tartottam előadásokat. Főleg meghívások alapján mentem mindenfelé. Igaz volt egy hosszabb időszak, amikor nem utaztam. Párizsban ugye 1947–48-ban voltam ösztöndíjas, aztán 1959-ig nem voltam Nyugaton. Akkor saját költségen kijutottam oda. Utána háromszor voltam a Szovjetunióban államköltségen és egyszer Japánban a Nemzetközi Nevelési Konferencián. Később meghívtak a Montreali Világkiállításra is, ahol egy hónapig tartottam bemutatókat a növendékeimmel. Ezeket már mind meghívások alapján, a külföldiek anyagi támogatásával tarthattam meg. Rengeteg tapasztalatot szereztem ez időszak alatt, és merem állítani, hogy egy mai fiatal világlátásából ez hiányzik. Ők inkább egy irányba érdeklődnek, nekem meg lehetőségem volt mindenhova eljutni, sok dolgot tapasztalni.

– *És mi a titok? Hogyan lehet a világ távoli pontján élő, más kultúrájú népeknek a zene szeretetét, a Kodály-módszert átadni?*

– Azokkal az alapokkal, amelyek Kodály filozófiájában szerepelnek. Ugyanazzal lehet elkezdni a munkát mindenütt. A második lépés, amikor átültetjük mindezt a saját folklórjukra, tehát amerikai vagy éppen japán népdalokra. Az első ilyen adaptációs eset Észtországban történt, a fővárosban Tallinban. Ott jelent meg először iskolai énekeskönyv a Kodály-koncepció alapján, észt népdalokkal. Ezt egy bizonyos Heino Kaljuste észt zenetanár készítette, akinek a fia a ma már világhírű karmester Tõnu Kaljuste. Én Tonut kisfiú kora óta ismerem, nemegyszer volt már itt Magyarországon is vezényelni. A következő adaptáció Japánban történt. Az ottani iskolai könyvekben a japán dalok már a Kodály-koncepció alapján jelennek meg. Ez azért nagyon különös, mert a japán zenének köztudomásúan van egy nagyon jellegzetes udvari zenei rétege, aminek semmi köze az eredeti japán népdalhoz. Az eredeti japán népdal mellékes dolog volt, amivel nem törődött senki. Csak akkor kezdtek felfigyelni rá, amikor a Kodály-koncepciót alkalmazták. Akkor jöttek rá, hogy olyan gyerekdalaik vannak, mint a mi gyerekdalaink, de japán dallamfordulattal. Japánban ezt az egészet Hani Kyoko kezdte el terjeszteni még az 1960-as évek elején. És hogy hogyan talált Kodályra? Az ő édesapja Hani Goro, az egyik legnevezetesebb japán történész, aki személyesen ismerte Kodályt. Ő újságolta a zeneszerzőnek, hogy a lánya zenei tehetség és, hogy Lipcsébe fogja küldeni zenét tanulni. Kodály erre azt válaszolta: miért nem Magyarországra? Végül is ez történt. Ez a lány úgy megtanult magyarul, hogy az egyetemen a japán nyelv lektora lett, és magyar irodalmat fordított japánra, illetve japán irodalmat magyarra.

– *Nemrégiben kezembe került Bónis Ferenc könyve, amelyben közli az Ön és Kodály Zoltán levelezését. Ha most tudna írni egy levelet Kodály Zoltánnak a XXI. században, mit írna a mesternek? Milyen ez a XXI. század?*

– Kodály sírjánál, két évvel ezelőtt, halálának 50. évfordulóján erről beszéltem. Az volt az írásom címe: Levél a túlvilágra. Elmondtam, hogy a helyzet itt már nem olyan, mint az ő idejében volt, és mennyire fontos lenne, ha visszatérnénk a gyökerekhez. Ne azt várjuk, hogy a külföldiek mindent vegyenek át tőlünk. Őrizzük meg magunknak a magunkét, mert előbb-utóbb ott fogunk tartani, hogy Kínában nagyobb kultusz lesz Kodályból, mint ami Magyarországon van. De szerencsére most halála után 52 évvel úgy tűnik, hogy összeszedtük magunkat. Nagy visszhangot váltott ki az évforduló és Kodály munkásságának a jelentősége is nagyobb szerepet kapott.

– *Hol kell elkezdni a zenei nevelést a gyerekeknél, hány éves korban Ön szerint?*

– Már a várandós anyának kéne zenét hallgatnia, a csecsemőnek pedig hallani kéne, amint az anyukája énekel. Ez az utóbbi években meg is valósult a Ringató program segítségével. Gróh Ilona csinálja ezt különféle helyeken, hol a Müpában, hol az Óbudai Társaskörben, és nagyon terjed a módszer. Nagyon szeretik az anyák, és én is voltam ilyen foglalkozáson. Kodály is azt mondta, hogy nem a gyermek születésekor kell kezdeni a zenei nevelést, hanem 9 hónappal korábban. Ez az alapgondolat tehát tőle származik. Érdekesség, hogy ezt a kijelentést élete második felében mondta ki ilyen határozottan. Utána viszont ez a gondolat ugyanúgy elterjedt a világban, mint az egész Kodály-koncepció maga.

– *Ön rengeteg dolgot csinált egész életében. Van hiányérzete?*

– Bevallom őszintén, nincsen. És ha végiggondolom az életemet, akkor azt kell mondanom: ha újra kezdeném, ugyanezt csinálnám. Nem önteltségből mondom, de úgy érzem, hogy nem éltem hiába.

– *Ha mostanában van ideje zenehallgatásra, akkor mit hallgat?*

– Őszintén szólva, mindent. Érdekelnek a mai irányzatok is, de pihenés vagy lazításképpen Bachot hallgatok. De ha úgy teszi fel a kérdést, hogy mi az, ami legjobban szíven üt, az Bartók. Bartók zenéjét anyanyelvemnek érzem. Pedig, aki nem járatos a zenében, annak sokszor egy kicsit távolinak tűnhet muzsikája. Én ezt a magam részéről is megtapasztaltam. Hosszú ideig tartott, amíg a Bartók-vonósnégyeseket megszerettem, mert az a legnehezebb műfaj. A legideálisabb, ha valaki a Gyermekeknek szóló zongoraszorozattal kezdi Bartók zenéjét elsajátítani. Azon nő föl, és így megismeri a nyelvezetét. Bartók Gyermekeknek sorozata a magyar népdalokra épül. A Mikrokozmosz pedig – amit eredetileg Péter fiának írt – egész alacsony foktól kezdve a legmagasabb szintig viszi a zene művelését. Most a zongoráról beszélek, de mondhatnám a hegedűre írott darabjait is. Azok ugyanis gyerekek és fiatal muzsikusok számára egyaránt alkalmasak.

– *Tudom, hogy mind a mai napig dolgozik. Most éppen min?*

– A közelmúltban fejeztem be egy művet, mert meghalt az egyik legkedvesebb tanítványom, Ittész Mihály, aki egyben a Kodály Társaság elnöke is volt. Az ő

emlékére írtam egy művet. Egy József Attila-verset zenésítettem meg, és miután a fia hegedűs, olyan érdekes szerkezetet találtam ki, ahol egy négyszólamú vegyes karhoz csatoltam egy hegedűszólót. Ezt a művet a Magyar Kodály Társaság közgyűlésén, május 18-án fogja bemutatni az a kecskeméti kamarakórus, amely a református gimnázium növendékeiből áll. Jámbor Zsolt vezényel majd, aki nagyon közeli kapcsolatban volt Ittzés Mihállyal.

– *Látom, a zongora központi helyen van a szobában. Játszik még?*

– Természetesen ez is hozzátartozik az életemhez, olyan mintha egy darab lenne a testemből. Ugyanígy nagyon a szívemhez nőtt a Magyar Művészeti Akadémia is. Az első pillanattól kezdve a tagja vagyok. Makovecz Imre szűk baráti köréhez tartoztam. Sokat jártunk egykoron a Kecse utcába baráti beszélgetésekre. Ezeket az alkalmakat én a saját munkámban is ki tudtam használni. Képzőművésszel, építésszel, íróval, költővel, szobrásszal tudtam személyes barátságot kötni. Volt, akinek megzenésítettem a művét, volt, akinek zenét írtam a képéhez. [Például Gerzson Pál grafikáihoz – *a szerk.*] 22-en voltunk tagjai, alapítók, a Művészeti Akadémiának, amikor indult. A művészeti ágak ilyenfajta összekapcsolódása baráti szinten meghatározó volt számomra és sokat jelentett. Sokszor nosztalgiázunk azokról az időkről, amikor még egymás mellett ültünk a legkülönbözőbb művészekkel. Most is volt a kerületben egy megbeszélés, Jankovics Marcellel és Schrammel Imrével ültem együtt. Barátok vagyunk, és ez nekem olyan sokat jelent. Vagy az, amikor Mezey Katalin nekem dedikálja a könyvét. A Magyar Művészeti Akadémiával eltelt időszak nagyon fontos állomása az életemnek.

– *Április 24-én lesz egy ünnepi koncert az Ön tiszteletére. Minek alapján választottak műveket?*

– Miután nekem nagyon sokféle szerzeményem van, ez a koncert összegzés. Vannak benne olyan darabok, amiket fiataloknak írtam. A Zuglói Filharmonikusok játsszák majd ezeket. Zenetörténeti séta a címe. Aztán lesz dal, lesz zongoraszóló, lesz kórus, azon kívül hegedűszóló is. Vagyis sok oldalról nyilatkoznak meg ezek a kompozíciók, amelyek különböző időszakokban készültek. A kíváncsi érdeklődő keresztmetszetet kaphat az életművemből. Van olyan darab, amely nemrég született és van olyan, ami már a kezdetektől hozzám tartozik, 1946–47-ben komponáltam azokat, és maguktól életben maradtak. Azt szoktam mondani, hogy ahogy a könyveknek, úgy a zeneműveknek is megvan a maguk sorsa, néha egyedül, magukban léteznek.

Egyszer megírtam azokat, aztán el-eltűntek a szem elől, de évtizedek múlva megint itt vannak. Amikor újra eljátssza azokat valaki, akkor nem érződik rajtuk, hogy 100 évesek. Szóval, ez a fajta átvezetés a különféle korszakaimon keresztül megmutatkozik ezen a koncerten is.

Forrás:

Köztestület | Magyar Művészeti Akadémia - MMA

<http://www.mma.hu/az-akademia>